

Nr 140

Utlåtande i anledning av motioner om personalvården inom statsförvaltningen m. m.

(5:e avd.)

Motionerna

I de likalydande motionerna I: 678 av herr Österdahl m. fl. och II: 751 av herr Nelander har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära skyndsamma åtgärder med syfte att ge statens personalvårdsnämnd permanent karaktär och resurser så att verksamheten beträffande personalvården kan utvidgas att omfatta hela landet.

I motionen II: 417 av herrar Wiklund i Stockholm och Strömberg har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa att personalvårdsnämnden, yrkesinspektionen eller statskontoret får i uppdrag att snarast verkställa en inventering på större arbetsplatser inom den offentliga sektorn av förekomsten av sådana personalvårdande anordningar (främst matställen), som avses i 9 § arbetarskyddslagen, samt att riksdagen anhåller om förslag snarast möjligt till förbättrad s. k. vidareinformation inom den statliga förvaltningen bl. a. genom anslag till utgivning av personaltidningar vid de större arbetsplatserna inom denna förvaltning.

Remissyttrandena

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna från *statens personalvårdsnämnd* (SPN) och *statskontoret*.

Beträffande yrkandet i motionerna I: 678 och II: 751 i fråga om *statens personalvårdsnämnds karaktär och resurser* påminner nämnden om sitt i juni 1968 avgivna betänkande »Statlig personalvård» (stencil C 1968: 6) i vilket nämnden bl. a. föreslagit en tredubbling av nuvarande resurser. För att åstadkomma en analys och överarbetning av detta betänkande och utredningen »Hälsokontroll i statlig tjänst» (stencil C 1968: 4) samt över dem avgivna remissyttranden har i januari 1969 tillkallats en särskild sakkunnig.

Statskontoret understryker de statsanställdas berättigade krav på en god

och effektiv personalvård oberoende var i landet de har sin gärning. Ämbetsverket framhåller att det gemensamt med riksrevisionsverket i remissyttrande över förutnämnda två betänkanden framhållit betydelsen av att frågor rörande den förebyggande personal- och hälsovården tas upp till konkret behandling. Ämbetsverket avstyrker emellertid det nu ifrågavarande yrkandet och anför följande.

Den i januari 1969 tillkallade utredningsmannen har fått i uppdrag att pröva frågor om innehåll i och omfattning av personalvård, hälsovård och hälsokontroll för arbetstagare i statlig tjänst m. fl. Samråd skulle därvid ske med ledningsgruppen för statskontorets översyn av den statliga personaladministrationen. Även statskontorets översyn behandlar frågor av betydelse för personalvårdsnämndens framtida organisation.

Ett beslut i enlighet med motionärernas hemställan innan resultat föreligger från pågående utredningar framstår som mindre lämpligt. Statskontoret anser således att motionärernas förslag tills vidare bör lämnas utan avseende.

SPN har i fråga om den i motionen II: 417 yrkade inventeringen anfört följande.

Till detta yrkande vill SPN påpeka att riksrevisionsverket 1963 fick Kungl. Maj:ts uppdrag att närmare undersöka bespissningsfrågor för statsanställda. Verket lämnade 1966 vissa förslag, bl. a. om inrättande av en samarbetsdelegation för förplägnadsfrågor vari föreslogs ingå representanter bl. a. från arbetarskyddsstyrelsen och SPN. Delegationen tillsattes den 1 juli 1968.

Delegationen synes komma att arbeta i linje med motionärernas intentioner.

Statskontoret anser sig inte kunna bedöma nödvändigheten av den föreslagna inventeringen. Ämbetsverket föreslår att denna fråga i stället bedöms inom arbetarskyddsstyrelsen.

Båda remissinstanserna betonar *personalinformationens* stora betydelse. Anslagsfrågorna torde enligt SPN få prövas av Kungl. Maj:t i behandlingen av myndigheternas anslagsframställningar. Statskontoret anser att frågan om anslag till utgivning av personaltidningar får bedömas från fall till fall i avvaktan på resultatet av inom ämbetsverket bedrivet utredningsarbete. Härom anför statskontoret följande.

Statskontoret har tidigare vid upprepade tillfällen framhållit personalinformationens betydelse för såväl den enskilde anställda som av effektivitetsskäl. Med de i dagens samhälle alltmer ökande kraven på företagsdemokrati accentueras värdet av en väl utformad personalinformation ytterligare.

Begreppet personalinformation är emellertid inte entydigt. En organisation kan betraktas som ett *informationssystem* vars funktioner är beroende av *dubbelriktade* informationsströmmar såväl vertikalt som horisontellt. Något motsatsförhållande av det slag som motionärerna antyder råder således inte mellan verksledningarnas behov av information om sin personal och personalens behov av information om verksledningarna, deras planer och intentioner.

Det finns vidare åtskilliga kanaler — varav personaltidningarna utgör

en — för att åstadkomma det eftersträvade informationsutbytet. Statskontoret saknar för närvarande underlag för att bedöma hur informationen lämpligen bör byggas upp och därmed också för att bedöma vilken roll som bör ges åt personaltidningar. I statsverkspropositionen 1969, bilaga 2 anför emellertid chefen för civildepartementet: »Jag finner det emellertid önskvärt att bl. a. de frågor om förbättrad information till personalen som berörs i promemorian behandlas närmare i samband med statskontorets översyn av den statliga personaladministrationen.»

Statskontoret har i enlighet med departementschefens uttalande för avsikt att snarast i sin översyn av den statliga personaladministrationen utreda frågor rörande personalinformation. I samband härmed kommer en värdering att ske beträffande olika informationskanalers effektivitet.

Statskontoret anser att i avvaktan på resultatet av ovannämnda utredning frågan om anslag till utgivning av personaltidningar får bedömas från fall till fall.

Utskottet

I samband med bl. a. organisatoriska eller andra förändringar, som kan förutses bli alltmera vanliga i den statliga verksamheten, ökar behovet av aktiv personalvård. Den enskildes omställning och anpassning till nya förhållanden kan därigenom många gånger underlättas.

Den försöksverksamhet med personalvård som statens personalvårdsnämnd bedriver syftar till att eliminera eller minska anledningarna till olika anpassningssvårigheter för de anställda. Nämndens verksamhet har succesivt utvidgats till att omfatta, förutom stockholmsområdet, Östergötlands och Västerbottens län. I frågor som rör partiellt arbetsföras rehabilitering, omplacering och anställningsvillkor utövar nämnden sin verksamhet i hela landet.

I olika sammanhang har kommit till uttryck ett starkt ökat intresse från både arbetsgivare och de anställda inom statsförvaltningen för personalvård, företagshälsovård, hälsokontroll, partiellt arbetsföras problem m. m. Sålunda avlämnades i fjol betänkanden med förslag till organisation m. m. för den centrala statliga personalvården resp. för hälsokontroll för statsanställda samt ett betänkande med utredning om företagshälsovård. Betänkandena har remissbehandlats. Med anledning av bl. a. synpunkter som kommit fram under remissbehandlingen tillkallade chefen för dåvarande civildepartementet i januari i år en sakkunnig som enligt direktiven för sitt arbete bör pröva frågorna om innehåll i och omfattning av personalvård, hälsovård och hälsokontroll för arbetstagare inom statsförvaltningen m. fl. och i anslutning härtill lägga fram förslag till lösning av de organisatoriska frågorna. Bl. a. skall den sakkunnige föreslå lämplig gränsdragning mellan centralt och av myndigheterna själva organiserad verksamhet.

Utskottet är helt ense med motionärerna och remissmyndigheterna om behovet och värdet av personalvårdande åtgärder av inte oväsentligt större

omfattning än den nuvarande organisationen och de nuvarande resurserna tillåter. Förutnämnda betänkanden är nu föremål för en översyn. Denna skall ske i samråd med ledningsgruppen för statskontorets översyn av den statliga personaladministrationen. Utskottet, som utgår från att arbetet bedrivs med största möjliga skyndsamhet, kan inte förorda att riksdagen föregriper resultatet av översynen genom ett ställningstagande av den innebörd som yrkandet i motionerna I: 678 och II: 751 innebär. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet i fråga.

Frågor som faller inom personalvårdens område tas upp till behandling även i motionen II: 417. I denna har framställts yrkanden i syfte att uppnå en utbyggd personalinformation och att få klarlagt förekomsten av vissa i 9 § arbetarskyddslagen angivna personalvårdande anordningar och då främst måltidsplatser.

Av statskontorets remissyttrande framgår att ämbetsverket som en följd av uttalande i årets statsverksproposition har för avsikt att snarast i sin översyn av den statliga personaladministrationen utreda frågor rörande personalinformation. I samband därmed skall olika informationskanalers effektivitet värderas.

Ett ömsesidigt informationsutbyte är en faktor av största betydelse för effektivitet och trivsel på en arbetsplats. Detta framgår bl. a. av företagsnämndsavtalet som ålägger verksamhetsmyndigheterna att i företagsnämnderna lämna god information om alla frågor av betydelse för de anställda. Utskottet förutsätter emellertid att ett ytterligare utbyggt informationssystem kommer att bli en konsekvens av statskontorets nyssnämnda utredningsarbete.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att ifrågavarande yrkande i motionen II: 417 inte påkallar någon riksdagens åtgärd. I avvaktan på resultatet av nämnda utredningsarbete måste enligt utskottets mening frågan om anslag till utgivning av personaltidningar bedömas från fall till fall.

Kungl. Maj:t uppdrog 1963 åt riksrevisionsverket att se över bestämmelserna om den statliga personalutspisningen och lägga fram de förslag översynen kunde föranleda. Utredningens resultat redovisades i följd för riksdagen som då godkände vissa riktlinjer för den statliga förplägnadsverksamheten. Enligt en därefter utfärdad kungörelse om måltidspriser vid personalserveringar inom statlig verksamhet m. m. åligger det riksrevisionsverket att verka för att frågor av betydelse för den statliga personalförplägnadsverksamheten handläggs efter enhetliga riktlinjer. Verket biträdes i sådana frågor av samarbetsdelegationen för förplägnadsfrågor. I denna ingår representanter för arbetarskyddsstyrelsen och statens personalvårdsnämnd.

Delegationen fungerar som rådgivande organ och planeringsorgan i frågor om utbyggnad av personalserveringar inom statlig verksamhet. Den skall främja samverkan mellan statsmyndigheterna i frågor om personalserveringar och föreslå myndigheterna behövliga förbättringar i sådana

frågor. Samarbetsdelegationen har rätt att av myndigheterna få de upplysningar och det biträde som fordras för dess verksamhet.

Utskottet delar personalvårdsnämndens förmodan att samarbetsdelegationen kommer att arbeta i linje med motionärernas intentioner.

Inte heller i andra delar anser utskottet den i motionen II: 417 föreslagna särskilda inventeringen av i 9 § arbetarskyddslagen upptagna personalvårdande anordningar motiverad. Tillsynen å efterlevnaden av lagen och med stöd av densamma utfärdade föreskrifter utövas av arbetarskyddsstyrelsen samt, under dess överinseende och ledning, av yrkesinspektionens befattningshavare och kommunala tillsynsmän.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionerna I: 678 och II: 751,
2. att riksdagen avslår motionen II: 417 i vad den avser viss inventering,
3. att riksdagen avslår motionen II: 417 i vad den ej behandlats under 2.

Stockholm den 4 november 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Närvarande: se under utlåtandet nr 141.

Särskilt yttrande

av herrar Axel Andersson (fp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Westberg i Ljusdal (fp) och Eriksson i Arvika (fp) som anfört:

»Behovet av en aktiv personalpolitik i den statliga förvaltningen är stort, vilket också påpekas i utskottets utlåtande. Den statliga personalvården har utretts. Försöksverksamhet och nya utredningar pågår.

Personalvården måste bedrivas i nära kontakt med de enskilda arbetsplatserna. Det är därför beklagligt att den verksamhet som statens personalvårdsnämnd bedriver inte har utvidgats utöver Stockholmsområdet, Östergötlands och Västerbottens län i frågor som inte rör partiellt arbetsförs rehabilitering etc.

Vidare är det otillfredsställande att resultaten av försöksverksamheten, trots den relativt långa tid denna bedrivits, ännu inte utvärderats så att man kunnat ge statens personalvårdsnämnd permanent karaktär.»